

Situació

Guillermo Bautista Pérez

P09/M1006/00159

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Índex

1. Context general.....	5
2. La formació TIC en el CEIP Colors.....	7
3. Decidint sobre el pla de formació de centre.....	9
4. L'ús de les TIC en el CEIP Colors.....	12
5. El desenvolupament del pla de formació del centre.....	14
6. I al curs següent.....	18

1. Context general

L'Escola Colors és una escola pública de Barcelona d'una sola línia. Està situada al barri de Puente Doa, un barri que va créixer sobtadament durant els anys seixanta i setanta amb una població procedent sobretot del sud d'Espanya i que actualment veu incrementada la seva població per la immigració procedent d'Amèrica del Sud, Àfrica i Europa de l'Est. La majoria d'aquestes famílies vénen sense gaires recursos econòmics i algunes d'elles estan rebent ajuts dels serveis socials i ocupen pisos de lloguer. Actualment el barri té una població en la qual predominen treballadors amb feina no qualificada i en general es pot considerar que el nivell cultural és mitjà-baix. La població tendeix a envellir-se.

El barri presenta dues zones molt diferenciades: la part de la muntanya, que toca la serra que voreja la ciutat, i la part baixa, que té una urbanització una mica més estructurada. L'escola Colors és al bell mig d'aquestes dues zones, en el que seria la part central del barri. Realment el barri de Puente Doa va néixer sense cap tipus de pla urbanístic. Durant l'intens assentament dels anys seixanta, aquest barri no semblava existir per a l'Administració. Les empreses de construcció van dur a terme programes d'habitatge especulatiu i el més important és que no es va tenir en compte de cap manera la dotació de locals socials i d'ús públic. Aquest aspecte marca molt la vida i les possibilitats d'activitat sociocomunitària que es desenvolupa en aquesta zona. Per exemple, el barri no té cap biblioteca, i el Centre Cívic presenta una oferta lúdica i de formació limitada per als veïns. Al mateix temps, entre el veïnat hi ha una molt baixa cultura participativa en les activitats comunitàries. En aquest sentit, té algunes semblances amb el que podria ser un "barri dormitori". Molts dels veïns troben més interessant l'oferta d'altres centres cívics més allunyats i van també a les biblioteques dels barris veïns.

Últimament l'escola està tenint problemes per a omplir els grups d'alumnes. Per exemple, el grup de sisè és d'11 alumnes (7 són immigrants), el de 3r. en té 15 i a l'última matrícula, que correspon a l'actual grup de P-3, només es van matricular 12 nens i nenes (6 d'ells fills de famílies immigrants). L'actual direcció de l'Escola i l'AMPA són molt conscients que la situació de l'Escola en aquest sentit és greu i cal augmentar-ne el prestigi. Disposar d'infraestructura TIC i la seva integració en les pràctiques educatives, entre d'altres, requereix d'estratègies per tal de donar una millor imatge de l'Escola i a les futures famílies que hi podrien portar els seus fills i filles.

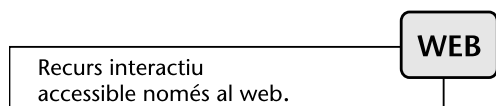
Fa dos anys que en la part baixa del mateix edifici de l'Escola han obert una nova escola bressol. Els 50 nens i nenes que acaben a l'escola bressol podrien ser potencials alumnes del CEIP Colors, tot i que moltes famílies que porten

els petits a aquesta escola no són del barri. Tot i així, a l'última matrícula no es va notar la incidència de tenir una escola bressol al mateix edifici i només 2 nens que van acabar es van matricular a P-3.

2. La formació TIC en el CEIP Colors

Fa vuit cursos que el CEIP Colors va desenvolupar una primera fase de formació TIC. La decisió de desenvolupar aquella formació es va fer en clau d'aposta per l'entrada de les noves tecnologies a l'Escola. Ara bé, els mestres que van estar en aquella formació expliquen que la dotació de mitjans que hi havia a l'Escola en aquell moment era molt escassa. Hi havia un aula d'informàtica amb ordinadors bastant antics i a les aules no n'hi havia cap. Aquest model d'aula d'informàtica en què s'aglutinaven tots els ordinadors era el preponderant en els inicis de la introducció de les TIC a les escoles i ho continua sent ara. Expliquen els professors del centre que en aquella època alguns dels membres del claustre sentien molt de respecte vers l'ús de l'ordinador.

Actualment, alguns dels professors més antics i més reticents al tema de les TIC ja s'han jubilat o han marxat del centre. Altres, encara que més joves, tampoc tenien moltes nocions d'utilitzar l'ordinador més enllà d'un nivell bàsic d'usuari. Al centre han arribat mestres joves, que fa poc que s'han graduat i que saben fer servir les tecnologies, però no per a un ús educatiu. Aquesta també va ser una raó de pes que va considerar l'equip directiu per a proposar aquesta primera fase de la formació en TIC.

Transcripció de l'animació

Xavier (mestre d'Educació Infantil): "Recordo que hi havia mestres als quals això de la informàtica els feia una mica de por. Recordo la Joana, que ja es va jubilar i a qui jo estimo molt, però quan veia un ordinador deia "treu, treu...", que jo amb això dels ordinadors em perdo, em fan por!". Els més joves tampoc hi estaven gaire posats. Ara, s'ha de dir que els que abans tenien por dels ordinadors ara estan disposats a aprendre i conèixer més eines.

En general, els mestres van acabar prou satisfets de com va anar aquella primera fase de formació durant el curs 2001-2002, encara que l'enfocament era molt genèric i introductori. Això va ser així perquè entre tots i totes van decidir que era necessari que el conjunt del claustre adquirís les competències bàsiques necessàries d'ús de diferents eines tecnològiques. Van veure diferents recursos, com la càmera de vídeo, la càmera de fotografia digital, el correu electrònic, el PowerPoint, etc. Aquesta primera fase de la formació va ser l'adquisició de competències tècniques. Van veure i experimentar molt poc el que era l'ús didàctic dels mitjans o la seva aplicació en les activitats d'aula. A banda, els va semblar que totes les eines es veien una mica superficialment i ara pensen que potser hagués estat millor fer diferents cursos monogràfics de cada recurs.

Aquesta primera part de la formació va tenir poques repercussions en la pràctica educativa que es desenvolupava al centre, ja que els mestres, per diferents raons, no van aplicar els coneixements que van adquirir, més enllà de l'ús d'alguna presentació gràfica amb PowerPoint o algunes fotos amb la càmera digital.

WEB

Recurs interactiu accessible només al web.

Transcripció de l'animació

Xavier (mestre d'Educació Infantil): "Quan va ser l'hora de fer una pel·lícula per a l'escola, no havíem adquirit prou experiència per fer tot el muntatge i va haver de venir un dia el formador a ajudar-nos a fer una filmació".

3. Decidint sobre el pla de formació de centre

En els primers dies del curs l'equip directiu del CEIP Colors decideix plantejar en el primer claustre del curs la necessitat de desenvolupar un pla de formació de centre (a partir d'ara PFC), posant èmfasi en l'àrea de les TIC de cara a la seva integració en els processos educatius de l'escola. En el curs anterior, el director del centre va anar a una sessió de formació per a directors sobre com plantejar aquest pla de formació i ja va comunicar a alguns mestres que el pròxim curs plantejaria la formació amb aquest objectiu. Tot i que ell mai ha après com es fan servir les TIC, és molt conscient de la necessitat que té l'escola de fer un pas endavant en aquest àmbit. Les competències del director en l'ús d'aquests mitjans no arriben a les mínimes, ja que ni tan sols sap enviar un correu electrònic. Diu que ara n'està aprenent.

En aquest primer claustre es planteja engegar un procés de reflexió sobre les necessitats de formació. Quan el director treu el tema de les TIC, alguns docents reconeixen la necessitat d'actualitzar-se en relació amb el que ells en diuen "la informàtica". Durant aquest primer claustre van sorgir idees respecte a altres àmbits de formació que també interessaven a alguns mestres, com un curs de plàstica, un taller de contes per a millorar l'expressió i la comprensió lectora, i també un curs de dansa per a millorar l'expressió dels alumnes. No hi va haver en el claustre un gran entusiasme per la formació, ni per la informàtica ni per les alternatives. Després de la presentació del director, gran part del professorat va entendre que estan molt endarrerits en el tema de la informàtica tant ells pel que fa a coneixements, com l'escola en general pel que fa a l'ús educatiu de les TIC.

Després del procés de reflexió, es convoca un segon claustre, en què es va decidir que es faria el pla de formació de centre focalitzat en la "Informàtica en xarxa a l'escola". En aquesta reunió alguns professors, concretament 3, es van mostrar entusiasmats amb el tema, ja que feia temps que reclamaven en diferents reunions la necessitat d'apostar definitivament per integrar les TIC en la dinàmica educativa del centre. Aquest petit grup de docents defensava la necessitat de tenir ordinadors i altres tipus de recursos tecnològics a l'escola. Van ser els que van donar més suport al director en el primer claustre. Un parell de professors es van mostrar contraris a la idea. Un d'ells va expressar la seva indiferència "pel tema dels ordinadors", dient que ell no estava d'acord amb la idea que les tecnologies millorarien l'aprenentatge dels alumnes i que, a més, ell es jubilaria d'aquí a dos cursos i no faria l'esforç de canviar els mètodes que li havien funcionat durant tants anys per uns altres l'efectivitat dels quals no era segura. Algunes de les declaracions que es van poder escoltar en aquest segon claustre van ser:

WEB

Recurs interactiu accessible només al web.

Transcripció de l'animació

– **Iolanda Rifé (mestra d'infantil):** "Aquest tema de les TIC ja va sortint cada curs, els pares que vénen a veure l'escola ens pregunten sempre i hi hem de fer alguna cosa. Mireu, les noves tecnologies estan en boca de tothom, nens, pares, universitat. Són a la societat i per tant des de l'escola no els podem donar l'esquena, així que si estem formant ciutadans per a la societat i la societat ho demana, hem de ensenyar-ho".

– **Josep Andrade (mestre d'educació física):** "Jo estic d'acord amb l'elaboració del pla de formació en TIC i que tots hem de fer un esforç per integrar-les a l'escola, ens estem quedant darrere de moltes de les escoles del voltant. Ara bé, hem de veure què implica aquest pla de formació i també tenir present que anem de bòlit per la quantitat de coses que tenim, almenys jo!".

– **Santiago Reñán (tutor de 6è.):** "Jo ja us avanço que em sembla molt bé que fem el pla de formació, però no em puc comprometre aquest curs amb aquest tema. Tinc el tema dels projectes de recerca amb els de sisè i penso que això de les TIC ara no és prioritari".

– **Maria Josep Pérez (professora d'anglès):** "Escolteu, no s'hauria de parlar primer amb el Departament per veure si tindrem recursos? Si no, el que farem és començar la casa per la teulada. Volem treballar amb ordinadors i tenim una sola aula d'informàtica amb ordinadors obsolets, un portàtil i un canó de projecció per a tota l'escola, ja em direu què podem fer!".

En el pla de formació s'hauria d'haver implicat el conjunt del claustre. Aquesta era la intenció de l'equip directiu, però la realitat és que les tasques del dia a dia feien que fos molt complicat que el conjunt del claustre s'impliqués en un procés de reflexió que hauria de donar com a fruit aquest document. Finalment va ser principalment el director i els coordinadors de cicle els que es van ocupar de la redacció completa d'aquest document. El director, degut a la seva manca de coneixements en el tema va preguntar principalment al mestre coordinador d'informàtica sobre alguns punts del pla. Això va implicar que les reflexions conjuntes a nivell de claustre que hauria de comportar aquest procés d'elaboració del document no es fessin tal com és recomanable, ja que es van limitar a un parell de reunions. El que va pensar el director era que millor que no tenir res, era tenir un document on ell intentés reflectir el que pensava la majoria, a partir del que s'havia parlat en els claustres i del que coneixia sobre el que havia passat fins al moment en el centre. El pla de formació, després de ser aprovat, es va enviar a l'administració educativa amb la demanda d'un assessorament en forma de curs amb un formador que vingués a l'escola.

L'administració educativa va aprovar el pla de formació del CEIP Colors per aquell curs. Era el moment de posar-se en contacte amb el formador assignat i concretar amb ell els detalls del contingut i l'horari de la formació. El formador va proposar fer la formació els dimecres de 17.30 a 20.30 hores. Aquest horari es va proposar en una reunió, però hi havia quatre professors dels que volien anar a la formació que no els anava bé. Per a la resta que tenia intenció d'assistir-hi era el millor dia que els hi anava. Finalment es va decidir que ac-

Primer claustre

Vegeu els següents documents sobre el primer claustre.

Document del primer claustre on el parla del PFC

Document de reflexions fetes per cicles

Segon claustre

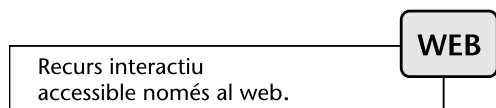
Vegeu el document del segon claustre en què es decideix el contingut del PFC

ceptarien la proposta dels dimecres en aquest horari. Tres dels quatre mestres als quals no els anava bé van renunciar a fer la formació i un d'ells va poder canviar el compromís que tenia tots els dimecres a aquella hora.

4. L'ús de les TIC en el CEIP Colors

Fins aquell curs els nens i nenes de l'escola tenien una hora d'informàtica a la setmana, que feia un sol professor amb la majoria dels cursos, en Josep Lluís. A educació infantil també anaven a l'aula d'ordinadors però amb el seu tutor i, tot i no disposar de grans competències en aquest tema, tots els mestres d'aquest cicle anaven amb els més petits a l'aula d'ordinadors, almenys una vegada a la setmana. A primària, les metodologies i eines més habituals eren exercicis individuals cercant l'objectiu immediat d'obtenir en els nens diferents competències d'ús de les TIC, encara que paral·lelament es treballaven àrees de coneixement bàsic, com la llengua i les matemàtiques, fent diferents tipus de treballs a partir de l'ús de l'ordinador. També es feien feines relacionades al coneixement del medi social i el coneixement del medi natural. En aquest cas, existia una coordinació entre el professor d'informàtica i el tutor del grup que anava a l'aula d'ordinadors, però aquesta es podia millorar notablement.

En general, els mestres no estan massa satisfets del funcionament de l'aula d'informàtica. Respecte a la infraestructura, molts dels professors pensen que la majoria dels ordinadors ja no serveixen i estan més que obsolets.

Transcripció de l'animació

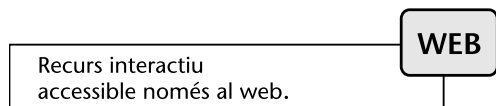
Sònia (tutora de 3r.): "Mira, l'aula d'ordinadors la fan servir de magatzem. Qualsevol cosa que queda obsoleta hi va a parar, amb la qual cosa no és un espai ordenat i net on es treballa de forma agradable".

Pere (tutor de 5è.): "Està molt atapeït i no té massa espai lliure més enllà de les cadires per a asseure's a treballar amb els ordinadors. Realment no es pot dir que sigui un espai massa agradable per a aprendre".

El coordinador d'informàtica del CEIP Colors és un mestre que té reducció de jornada per l'edat i va agafar les tasques de coordinació perquè era la persona que tenia més idea del tema, sense ser cap expert. Els seus coneixements no són gaire més que els bàsics de nivell d'usuari.

Durant el mateix curs acadèmic en què es va desenvolupar la formació en TIC, l'AMPA va crear una comissió amb l'objectiu de dotar de recursos a l'escola. Especialment es van focalitzar en aconseguir llibres per la biblioteca i també ordinadors. L'equip directiu va donar suport a la iniciativa, tot i que alguns mestres del claustre són reticents al fet que les famílies s'impliquin en coses molt directament relacionades amb la pràctica educativa i la feina dels mestres.

Una de les mares que treballa a l'administració pública i forma part de la comissió de l'AMPA va aconseguir que al seu departament li donessin quaranta ordinadors que ja havien quedat antics. L'equip directiu va determinar que a l'escola els podrien ser útils, especialment per a posar a les aules. En aquest moments, totes les aules disposen de dos ordinadors, un d'ells connectat a la xarxa de l'escola i a Internet. Tot i aquesta dotació, la realitat és que el pensament de la majoria dels mestres és que amb això de les TIC s'ha d'anar molt poc a poc i amb molta precaució i, per tant, ells han d'estar molt segurs del que fan per a poder usar les tecnologies a classe.

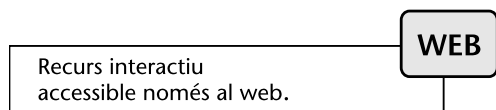
L'aula d'ordinadors del CEIP Colors

5. El desenvolupament del pla de formació del centre

La formació d'aquest PFC va tenir una durada de 30 hores, dividides en 10 sessions de 3 hores cadascuna. Es va allargar una mica més d'un trimestre, del gener al juny i l'horari era de 17.30 a 20.30 h. Tota la formació es feia després de la jornada escolar a la mateixa escola. Es van apuntar a la formació 14 dels 23 mestres que formaven part de l'equip en aquell moment.

L'espai en què es va pensar per a la formació va ser l'aula d'informàtica. Aquesta aula disposa actualment de 22 ordinadors, però en la segona sessió de formació van decidir canviar d'espai perquè la majoria dels aparells no funcionaven bé i segons quin recurs estaven revisant no tenien la capacitat necessària o l'equipament (per exemple, altaveus, micròfon, etc.).

Finalment la formació la van fer a l'aula d'acollida, on hi havia 4 ordinadors una mica més nous i amb un equipament bàsic complet. A l'aula d'informàtica cada mestre tenia un ordinador i a l'aula d'acollida cada ordinador havia de ser compartit per tres mestres. Van valorar que almenys podrien veure les coses, encara que tots no podien fer les activitats directament.

L'aula d'acollida del CEIP Colors

El formador responsable del curs també era mestre d'una altra escola a l'aula d'acollida i també era el coordinador d'informàtica. Tenia una certa experiència en formació d'aquest tipus i havia preparat material divers per a aquestes formacions.

Aquesta formació va tenir un caire molt més aplicat que la de la primera fase que es va portar a terme fa 8 anys. En aquest cas, la metodologia del formador consistia a dedicar cada sessió a veure un recurs diferent. Tot el desenvolupament de la sessió tractava sobre l'explicació d'aquest recurs. El primer que feia el formador era plantejar alguna pregunta o problemàtica relacionada amb allò que s'hauria de veure. Era molt actiu durant la formació. Feia el possible per tal que els mestres participants estiguessin sempre atents i actius i intentava que ningú es "despengés". La seva filosofia desprenia la idea que els nens i nenes aprenguessin a enfrontar-se críticament a les TIC, per exemple, als videojocs, a la televisió i no tant que aquesta tecnologia es prohibís. Aquest discurs provocava bastant debat.

Portava a les classes molt material, per exemple, a la sessió dedicada als videojocs va portar la Wii Fit, la Play Station, etc., i feia que els mestres les provessin i experimentessin jugant. Els animava a no tenir por d'equivocar-se en l'ús de les diferents eines.

La sessió de videojocs

La vuitena sessió de la formació va versar sobre els videojocs. Sobre si aquests eren adients o no pels nens i joves i sobre les seves potencialitats educatives i el seu ús a les escoles. Joan Anton, el formador, va portar dues videoconsoles i diferents jocs, així com jocs d'ordinador, la PSP, la Nintendo Wii d'aquesta també la Nintendo Wii Fit.

Alguns enllaços d'interès sobre l'ús d'aquestes videoconsoles en el camp de l'educació

Vídeo del youtube "Wii in education" (part I)

Vídeo del youtube "Wii in education" (part II)

Vídeo del youtube "PSP in education"

A cada sessió es donava un material específic de l'estratègia o recurs que es treballaria. D'alguns d'ells tenim el material que el formador va utilitzar i podeu accedir-hi.

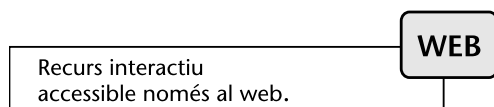
Sessió	Temàtica
Sessió 1	Sessió d'introducció
Sessió 2	PowerPoint <ul style="list-style-type: none"> Materials de formació. Paquet integrat OpenOffice. Mòdul IV: Presentacions Microsoft PowerPoint/Open Office Impress
Sessió 3	Tractament d'imatges amb Paint Shop Pro
Sessió 4	Els formats de la informació digital
Sessió 5	Edició de so amb Audacity <ul style="list-style-type: none"> "Tutorial d'Audacity" Sons d'Audacity InfiniteWheel "La educació audiovisual. ¿Otro tema transversal del currículum?"
Sessió 6	Publicitat
Sessió 7	Edició de vídeo amb Studio 8

Tots els materials han estat cedits pel mestre Pau Romero del CEIP Els Horts de Barcelona. Alguns d'ells han estat desenvolupats i són propietat del mateix autor.

Sessió	Temàtica
Sessió 8	Videojocs <ul style="list-style-type: none"> • "Videojuegos, menores y responsabilidad de los padres" • "Videojuegos. Guía para padres" • "Aprendiendo con los videojuegos comerciales" • "Pàgines bàsiques per saber quelcom més sobre els videojocs a l'aula" • "Guia per a l'elecció i l'ús de videojocs" • Video
Sessió 9	Audiovisuals i cinema
Sessió 10	Les TIC a infantil i cicle inicial

Tots els materials han estat cedits pel mestre Pau Romero del CEIP Els Horts de Barcelona. Alguns d'ells han estat desenvolupats i són propietat del mateix autor.

Els mestres veien el formador com a un "boig de la informàtica". Consideraven que en sabia molt i que també havia aplicat les estratègies i els recursos que explicava, tot i que de vegades no estaven d'acord amb tot.

Transcripció de l'animació

"Era molt dinàmic fent les classes i buscava que en veiéssim l'aplicació. Per exemple, el dia que vam veure les figures geomètriques ens va portar per tot el centre fent fotos a diferents parts i objectes de l'escola que representessin figures geomètriques, per tal d'utilitzar aquestes fotos amb els nens.

Consideraven que era el típic mestre que amb el seu entusiasme arrossegava els altres mestres, cosa que no es donava al CEIP Colors, ja que entre el seu equip de mestres no n'hi havia cap amb aquest perfil.

No sempre van poder assistir a la formació tots els mestres, tot i que el nivell d'assistència general de tot el curs va ser alt. La sensació de molts dels mestres participants va ser que era necessari més temps per a aprendre cada eina amb una certa profunditat i que haurien fet falta més hores per a fer activitats pràctiques.

Cada sessió s'obria i tancava amb el tema que tocava. No hi havia massa temps per a provar i elaborar alguna cosa més orientada a poder-se utilitzar a les aules amb els alumnes. Alguns mestres van declarar que el temps de reflexió en

alguna classe s'allargava molt, perquè segons el tema es generaven discussions força apassionants i llargues, però aquestes acabaven traient temps de manipulació pràctica del recurs de què es parlava.

El director era un dels participants, però a banda de tenir dificultats per a seguir els continguts, va haver de faltar a la meitat de les sessions. Això va ser degut a ocupacions relacionades amb el seu càrrec o, en d'altres vegades, per motius personals.

6. I al curs següent...

No es pot dir que al curs següent al de la formació hi hagi hagut canvis significatius pel que fa a la integració de les TIC a les aules. És veritat que aquest curs ha començat amb els dos ordinadors per aula i només la presència de la tecnologia dins de la sala de classe, tot i no provocar un canvi metodològic substantiu a l'escola, sí que ha fet que els mestres utilitzin les TIC una mica més i amb més freqüència. L'ordinador connectat a Internet s'utilitza principalment per a buscar informació que complementa la que el mestre dóna en les diferents activitats i també la que hi ha als llibres de text.

A partir d'aquest curs la coordinació d'informàtica al CEIP Colors havia d'anar a càrrec d'un mestre diferent del que se n'ha responsabilitzat els últims anys, però la direcció del centre ha hagut de demanar al Josep Lluís que segueixi un curs més en no haver-hi cap mestre que pugui assumir aquesta tasca.